

Specialist- reglemente

Antaget av kongressen 2016

Bakgrund och syfte

Tilltron till psykologers yrkesutövning bygger på att psykologisk praktik baseras på och integreras med aktuell vetenskaplig kunskap inom det psykologiska kunskapsfältet. För att vara relevant ska den också möta verksamheters och klienters behov av psykologisk kunskap och tillämpning.

Psykologprofessionen är psykologins företrädare. Psykologin som vetenskap och tillämpning expanderar snabbt. Psykologförbundet arbetar därför för god utbildning och kontinuerlig fortbildning för alla psykologer. För att kunna företräda denna starkt växande vetenskap krävs att psykologer ges möjlighet till kontinuerlig kompetensutveckling. Psykologförbundets specialistordning syftar till att genom en tydlig struktur och ett innehåll baserat på psykologers redan gedigna kunskapsbas, bidra till att fördjupad psykologisk kunskap och tillämpning görs tillgänglig för de sammanhang där psykologer är verksamma.

Inledning

Specialistordningen syftar till att säkerställa att psykologers utbildning möter de kompetensbehov som finns inom de samhällsområden där psykologer är verksamma. Specialistordningen utgår ifrån de särskilda omständigheter som definierar psykologprofessionen och anger ramarna för en formaliserad specialistutbildning avsedd att möta dessa kompetensbehov. Specialistutbildningen bygger på evidensbaserad psykologisk praktik, exempelvis vid ackreditering av specialistkurser.

En psykologutbildning av hög kvalitet tillsammans med PTP och legitimation utgör förutsättningen för att utöva sitt yrke med god kompetens.

Utvecklingen inom psykologin som vetenskap innebär en snabbt växande kunskapsmassa som omsätts i praktisk utövning inom allt fler verksamhetsfält. Sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet behöver stärkas för att utvecklingen skall fortgå och accelerera. Teorier och metoder behöver utvecklas, tydliggöras och konsolideras såväl internt inom professionen som externt gentemot uppdragsgivare och samhälle. Specialistutbildningen ska präglas av policyprogrammet evidensbaserad psykologisk praktik.

Specialistordningen ger ramarna för en formaliserad fördjupande utbildning inom ett antal specialiteter.

Specialistpsykologen har efter utbildningen förvärvat särskild och fördjupad vetenskaplig kompetens, metodkompetens, professionskompetens och kompetens att leda och utveckla verksamheter. Specialistpsykologen är företrädare för såväl den gemensamma professionen som den egna specialiteten.

Beskrivning av specialistordningen

Specialistordningen utgår från tre övergripande områden- klinisk psykologi, pedagogisk psykologi, och arbets- och organisationspsykologi. Inom områdena kan det finnas en eller flera specialiteter. Kunskapsutvecklingen ska vara en central faktor för styrning av nya specialiteter. Specialiteter behöver vara en produkt av både professionsöverväganden och aktuella samhällsintressen.

Nya specialiteter kan inrättas under förutsättning att:

- De företräder en substantiell avgränsad kunskapsmassa
- Det finns tillräckligt forskningsstöd för teori och tillämpning
- Det finns en kritisk mängd psykologisk tillämpning inom ämnesområdet
- Det finns svenska kunskapsbärare för ämnesområdet.
- Ett kursutbud är möjligt att skapa för ämnes- och tillämpningsområdet

Befintliga specialiteter (benämning inom parentes):

- Arbets- och organisationspsykologi (*Specialist i arbets- och organisationspsykologi*)
- Pedagogisk psykologi (*Specialist i pedagogisk psykologi*)
- Klinisk vuxenpsykologi (*Specialist i klinisk vuxenpsykologi*)
- Klinisk barn- och ungdomspsykologi (*Specialist i klinisk barn- och ungdomspsykologi*)
- Psykologisk behandling/Psykoterapi (*Specialist i psykoterapi*)
- Neuropsykologi (*Specialist i neuropsykologi*)
- Missbruks- och beroendepsykologi (*Specialist i missbruks- och beroendepsykologi*)
- Funktionshindrens psykologi (*Specialist i funktionshindrens psykologi*)
- Hälsopsykologi (*Specialist i hälsopsykologi*)
- Forensisk psykologi (*Specialist i forensisk psykologi*)

Mål med specialistutbildningen

Specialistpsykologen har särskild och fördjupad *kunskap* om specialitetens vedertagna teorier och metoder, i kombination med en väl utvecklad överblick inom kunskapsområdet och en förståelse och värderingsförmåga rörande kunskapsområdets begränsningar, utvecklingsbehov och vitala frågeställningar.

Specialistpsykologen har även en särskild och fördjupad *praktisk färdighet* i att utföra specialitetens evidensbaserade tillvägagångssätt men även att planera, utföra och utvärdera anpassade och alternativa tillvägagångssätt.

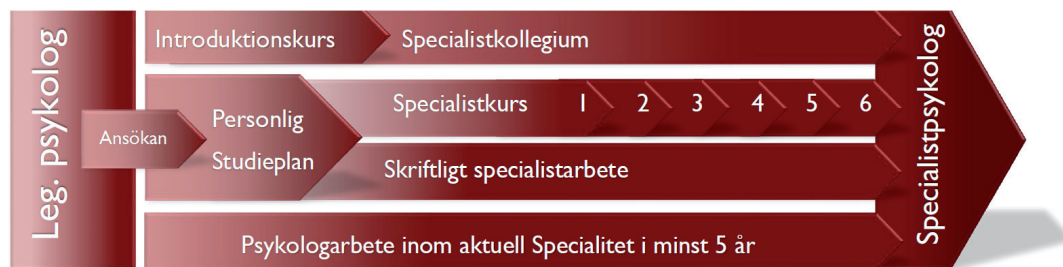
I specialistrollen ligger ett ansvar att *utveckla* det egna kunskapsområdet.

Specialistpsykologen har även kunskap om och färdighet i att leda och utveckla verksamheter inom för specialiteten relevanta tillämpningsområden.

Övergripande ramar för specialistutbildningen

Specialistutbildningen preciserar och examinerar nödvändiga och tillräckliga färdigheter, baserade på specialistordningens fastställda kompetensbeskrivningar. Utbildningens kärnämne är tillämpad psykologi baserad på aktuell psykologisk vetenskap och vedertagen yrkeserfarenhet. Utbildningen bygger på en längre tids yrkesutövning inom specialiteten, vilken sammanvävs med fördjupad teoretisk och praktisk kompetensutveckling.

Specialistutbildningens formaliserade kompetensutveckling leder fram till behörighet som specialistpsykolog inom vald specialitet. Utbildningen omfattar flera integrerade moment. Två av dem, Introduktionskurs och Specialistkollegium, är specialitetsövergripande och gemensamma för samtliga blivande specialister. Övriga delar utgörs av yrkesverksamhet inom vald specialitet, specialistkurser och skriftligt specialistarbete. För modell över specialistutbildningens innehåll, se figur 1.

Figur 1. Modell över specialistutbildningens innehåll.

Utbildningsplan

Utbildningsplanen bygger på reglementet och fastställer utbildningsramarna på en mer detaljerad nivå. Reglementet anger vilka moment som kan ingå i utbildningsplanen. Utbildningsplanen specificerar momenten för respektive specialitet. Till utbildningsplanen inbegrips även bilagor som anger innehåll och målbeskrivningar för respektive specialitet. Utbildningsplanens huvudsakliga innehåll är:

- Beskrivning av specialiteterna (definition, kompetensbeskrivning och läraaktiviteter)
- Kriterier för inrättande av nya specialiteter
- Kursbeskrivning för Introduktionskursen
- Kursbeskrivning för Specialistkollegium
- Anvisningar och krav för Skriftligt specialistarbete
- Rekommendation och anvisningar för handledning
- Anvisningar för vidmakthållande
- Regler för antagning och ansökan om behörighet
- Anvisningar för specialisttjänstgöring
- Regler för anmälan, närvaro/frånvaro mm

Antagningsregler

För att bli antagen till specialistutbildningen krävs legitimation som psykolog, godkänd i Sverige. Man ska även vara yrkesverksam som psykolog inom för vald specialitet relevant tillämpningsområde .

För att genomgå utbildningen krävs att man erlägger en utbildningsavgift. Utbildningsavgiften är avsedd att täcka kostnader för administration av utbildningen. Avgiftsnivån fastställs av Psykologförbundets styrelse. Avgiften är reducerad för medlem i Sveriges Psykologförbund, som redan genom sin medlemsavgift till förbundet medverkar till finansieringen av specialistutbildningen. För att som medlem i Psykologförbundet erhålla reducerad utbildningsavgift krävs att medlemskapet är aktivt och obrutet under hela utbildningstiden.

Genomförande

- För att bli antagen till specialistutbildningen krävs en pågående yrkesutövning som psykolog inom för vald specialitet relevant verksamhet.
- ST-psykologen formar en studieplan tillsammans med specialistmentor, på vilken specialistutbildningen sedan följer.
- Specialistutbildningen inleds med Introduktionskursen. Den är gemensam för samtliga specialiteter och ges av Institutet för högre psykologiutbildning, IHPU AB.
- Så tidigt som möjligt, i anslutning till Introduktionskursen, inleds deltagande i Specialistkollegium. Momentet ges av IHPU.
- Ett skriftligt specialistarbete, SSA, författas, vilket ska utgöra ett kunskapstillskott för psykologers yrkesutövning inom för vald specialitet relevant tillämpningsområde. För fördjupad metodkompetens och som stöd för genomförandet av det skriftliga specialistarbetet rekommenderas att i ett tidigt skede av utbildningen delta i Metodikursen.
- Under utbildningsgången ska minst sex specialistkurser genomföras. Av dessa ska minst fyra utgöra fördjupande kunskaper inom specialiteten, och högst två kan vara så kallade breddkurser.

Samtliga utbildningsmoment, bortsett från Introduktionskurs och Specialistkollegium, ska vara genomförda under en 10-årsperiod. Om man under pågående utbildning vill byta specialitet, eller om man vill tillägna sig ytterligare en specialitet, kan man tillgodoräkna sig introduktionskurs och specialistkollegium. För övriga delar gäller samma kriterier som för ordinarie utbildningsgång.

Godkännande

Fullgjorda kurskrav tillsammans med yrkesverksamhet som psykolog, inom för vald specialitet relevant tillämpningsområde, fem år efter legitimation ger rätt att hos Sveriges Psykologförbund ansöka om behörighet som specialistpsykolog inom vald specialitet. Ansökan om behörighet görs när samtliga moment är genomförda och godkända av specialistenheten.

Behörigheten ger rätt till titeln Leg psykolog, specialist i ... (specialitetens benämning).

Övergångsregler

Som vid tidigare ändringar av reglementet kan de som antagits till utbildningen enligt förra reglementet erbjudas att ”flytta in i det nya” eller slutföra sin utbildning enligt det som gällde när de antogs.

Överklagande

Specialistrådet utgör Psykologförbundets överklagandeinstans i beslut som rör meritvärdering. Beslut som kan överklagas gäller:

- Ekvivaleringsansökan
- Godkännande av studieplan
- Godkännande av Skriftligt specialistarbete (SSA)

Vidmakthållande av specialistbehörighet

För att vidmakthålla specialistkompetens krävs att specialistpsykologen följer utvecklingen inom sin specialitet. Från 1 juli 2017 gäller att specialistbehörigheten förnyas vart femte år genom att specialistpsykologen lämnar in dokument över deltagande i aktiviteter som är godkända för vidmakthållande. För redan klara specialister innebär det att intyg ska lämnas från 1 juli 2022.

Organisation och beslutsnivåer

Kongress

- Fastställer Reglemente för specialistutbildningen
- Utser Specialistråd med fyra ledamöter, varav en sammankallande

Förbundsstyrelse

- Beslutar mellan kongresserna om förändringar inom reglementet
- Bereder förändringsförslag till kongressen
- Fastställer utbildningsplan
- Fastslår nya specialiteter

Kansliorganisation

Specialistutbildningen administreras av Psykologförbundets kansli.

Förbundsdirektören leder förbundskansliets arbete och samordnar dess olika delar. Förbundsdirektören är ansvarig för personal och budget.

Central studierektor ansvarar för specialistutbildningen. Central studierektor ansvarar för framtagandet av utbildningsplan och beskrivningar av de olika specialiteterna. Central studierektor fattar beslut rörande antagning, behörighet, studieplaner och specialistkurser.

Examinator för specialistutbildningen är ytterst beslutande rörande godkännande av skriftliga specialistarbeten och behörighet som specialist. Examinator har en självständig relation till kansliorganisationen.

Specialistråd

Specialistrådet* är förbundsstyrelsens beredningsorgan och har en konsultativ funktion till central studierektor och till förbundsstyrelsen. Specialistrådet ska bistå central studierektor i bedömningsfrågor och hur rutiner ska utformas. Specialistrådet utgör Psykologförbundets överklagandeinstans i beslut som rör meritvärdering.

* För arbetsbeskrivning för Specialistrådet, se Psykologförbundets stadgar.